

Høring - Nasjonale faglige retningslinjer for helsestasjons- og skolehelsetjenesten

<https://helsedirektoratet.no/horinger/nasjonal-faglig-retningslinje-for-helsestasjons-ogskolehelsetjenesten>

Høringsfrist: 18.11.2016

Den norske tannlegeforening (NTF) takker for muligheten til å avgi høringsuttalelse om forslag til nasjonale faglige retningslinjer for skolehelsetjenesten 5-20 år og Helsestasjon for ungdom (HFU). NTF sin høringsuttalelse begrenser seg til å gjelde områder som berører oral helse og tiltak knyttet til dette.

God oral helse er viktig for både fysisk og psykisk helse. Dårlig oral helse kan dessuten påføre barn store smerter. Den offentlige tannhelsetjenesten er hovedarena for tannhelsetjenester hos alle barn i denne aldersgruppen, og etter vårt syn er det svært viktig at alle barn/foresatte som i løpet av konsultasjon med skolehelsetjenesten opplyser at barnet ikke har vært hos tannhelsetjenesten, må henvises dit så snart som mulig. Dette gjelder selvsagt også alle barn og ungdommer som virker å ha problemer med tennene, eller har dårlig oral helse. NTF vil gjerne understreke viktigheten av et godt samarbeid med hyppig kontakt mellom skolehelsetjenesten/helsestasjon for ungdom og tannhelsetjenesten. Oral helse er en viktig del av den generelle helsen, og fokus på oral helse må alltid inkluderes der det er naturlig.

SKOLEHELSETJENSTEN

Alle barn bør tilbys helsesamtale og somatisk undersøkelse på 1. trinn (skolestartundersøkelsen)

I avsnittet «Generell organundersøkelse – særlige momenter», finner vi følgende underavsnitt:

«Tannstatus og munnhule: Undersøkelsen kan gjennomføres enkelt uten hjelp av instrumenter, men godt lys er en fordel. Undersøkelsen bør inkludere sjekk av følgende:

- Om barnet vært til tannlege/tannpleier
- Tannpuss og evt. synlige karies: Er det synlig plakk på fortenner bør foreldre gjøres oppmerksom på dette
- Unormalt tannfrembrudd
- Sår og skader i slimhinner eller på tenner eller annet, inkludert eventuelle tegn som kan gi mistanke om alvorlig omsorgssvikt

Barnet bør henvises til tannhelsetjenesten dersom barnet har karies/eller generell sykdom som kan påvirke tann/munnhelsen eller dersom det avdekkes at barnet ikke har møtte etter innkalling til tannhelsetjenesten. Mye karies, andre tegn på mangelfull tannhygiene samt

skader i munnhulen bør gi mistanke om uheldig kosthold og/eller mangelfull omsorg /overgrep (se kapittel i fellesdelen om «Opplysningsplikt (meldeplikt) til barnevernet»).

Som nevnt over er den offentlige tannhelsetjenesten er hovedarena for tannhelsetjenester hos alle barn i denne aldersgruppen, og etter vårt syn er det svært viktig at alle barn/foresatte som opplyser at barnet ikke har vært hos tannhelsetjenesten ved skolestart må henvises dit så snart som mulig. Vi er derfor glade for dette første punktet. Når det er så mange forskjellige temaer og undersøkelser man skal komme gjennom i løpet av en konsultasjon, er det klart at enkelte temaer blir nedprioritert i forhold til andre. Vi vet lite om hvor mye tannhelse blir vektlagt i løpet av skolehelseundersøkelsen. En tidligere studie av tannhelsetilbud for barn mellom 0-3 år i Oslo viste for eksempel at tenner ofte ikke ble undersøkt ved 2 års kontroll på helsestasjonen¹, som er en sammenlignbar undersøkelse. Dette understreker igjen viktigheten av snarest å henvise videre til den offentlige tannhelsetjenesten og at samarbeidet med denne er godt.

Det bør dessuten i teksten angis eksempler på medisinske tilstander som kan gi forverring av tannhelse, for eksempel diabetes, barneleddgikt, behov for medikamenter som gir munntørrehet etc., slik at det blir lettere å identifisere pasienter som trenger tettere oppfølging hos den offentlige tannhelsetjenesten.

Det er også en del skrivefeil i teksten, som vi antar blir rettet opp. («om barnet (har, vår anm.) vært **til** tannlege/tannpleier», «barnet ikke har møtte», «synlige karies»).

Tema som skolehelsetjenesten bør ta opp med barn, foresatte og ungdom i skolestartundersøkelsen og helsesamtale på 8. trinn

I avsnittet Råd og veiledning om tannpuss og tannhelse: 1 trinn og 8. trinn under «Praktisk» finner vi følgende tekst:

1. trinn

«Tannpuss med fluortannkrem bør gjennomføres to ganger daglig:

- *Voksentannkrem (>0,1 % fluorid) bør brukes, med en mengde tilsvarende ertestor mengde fra 3 - 7 år.*
- *Det bør ikke skylles etter tannpussen*
- *Foreldre bør hjelpe barna med tannpussen eller overvåke tannpussen til barnet har motoriske ferdigheter til å klare dette selv (>10 år)*
- *Når 6-års jekslene kommer er det viktig med god tannpuss på jekslenes tyggeflater*

Tannvennlig kosthold: Følg nasjonale anbefalinger om kosthold (se Råd og veiledning om kost og måltidsvaner).

---

¹ Røren H, Jørgensen J, Suseg P, Zakariyya Z, Langhoff K. Første tann. Evaluering av tannhelsetilbudet for barn mellom 0-3 år i Oslo. Prosjektforum, høst 2005. Det samfunnsvitenskapelige fakultet, Universitetet i Oslo; 2005.

For å spare tid kan legen gjerne gi råd og veiledning relatert til tannhelsen når tannstatus og munnhule sjekkes under den somatiske undersøkelsen i skolestartundersøkelsen.

Barnet/foresatte bør spørres om de opplever noe problemer med tenner eller munn og om barnet har vært hos tannlegen. Det bør henvises til tannhelsetjenesten ved behov.»

NTF har følgende kommentarer:

I det første punktet bør det stå:

- Fluortannkrem med minst 1000 ppm fluorid bør brukes, med en ertestor mengde tannkrem morgen og kveld på myk tannbørste.

Siste setning bør lyde: Det må henvises til tannhelsetjenesten dersom barn eller foresatte oppgir at de ikke har vært hos tannlege/tannpleier, samt ved behov.

Videre for 8. trinn finner vi det følgende:

«8. trinn

- *Tannpuss med fluortannkrem to ganger daglig (fluorid >0,1%). Det er ingen fare for overdosering i denne alderen*
- *Tannvennlig kosthold (se under Råd og veiledning om kost og måltidsvaner)*

Det bør spørres om ungdommen opplever problemer med tenner eller munn, og om han/hun har vært hos på tannklinikken. Det bør henvises til tannhelsetjenesten ved behov.

Det er viktig med et tett samarbeid med tannhelsetjenesten (se felles anbefaling «samarbeid med tannhelsetjenesten»)

Det første punktet bør lyde:

- Fluortannkrem med minst 1000 ppm fluorid bør brukes, morgen og kveld på myk tannbørste.

Det er aldri slik at det ikke er fare for overdosering med fluorid, men en kronisk lett overdosering vil ikke gi dental fluorose i denne alderen.

Videre bør siste setning endres til: Det må henvises til tannhelsetjenesten dersom ungdommen oppgir at han/hun ikke har vært hos tannlege/tannpleier, samt ved behov.

Legg også merke til skrivefeil i teksten; «og om han/hun har vært hos på tannklinikken».

[Samhandling med skole - Skolehelsetjenesten bør bidra i skolens arbeid med universelle tiltak for å forebygge bruk av tobakk, alkohol og rusmidler](#)

Den offentlige tannhelsetjenesten har en viktig oppgave med tobakksforebygging, og dette er også et område der det bør samarbeides tett med skolehelsetjenesten og HFU. Tannhelsetjenesten ser pasienter i denne aldersgruppen relativt hyppig, og bruk av både snus og sigaretter vil som oftest gi symptomer som er enkle for tannhelsetjenesten å identifisere.

Skolehelsetjeneste 5-20 år – vold, overgrep og omsorgssvikt

Den offentlige tannhelsetjenesten har en avgjørende rolle i å avdekke omsorgssvikt og overgrep, og bør være en viktig samarbeidspartner for skolehelsetjenesten og HFU i dette svært viktige arbeidet. Det er vesentlig med et godt samarbeid med hyppig kontakt mellom skolehelsetjenesten og tannhelsetjenesten for å fange opp elever med et slikt bilde.

HELSESTASJON FOR UNGDOM

Helsestasjon for ungdom bør ha oversikt over ungdoms helsetilstand og de faktorer som kan virke inn på helsen til ungdom

God oral helse er viktig for både fysisk og psykisk helse. Dårlig oral helse kan dessuten påføre ungdom store smerter. Den offentlige tannhelsetjenesten er hovedarena for tannhelsetjenester hos alle barn i denne aldersgruppen, og det er relativt hyppig kontakt med pasientgruppen. Det er viktig at tannhelsetjenesten og helsestasjon for ungdom har et godt samarbeid med hyppig kontakt.

Helsestasjon for ungdom bør ha oversikt over aktuelle tilbud og samarbeidspartnere

NTF vil gjerne påpeke at tannhelsetjenesten er en viktig samarbeidspartner for HFU, og at tannhelsetjenesten bør inngå i listen over instanser HFU bør ha oversikt over

Ved alle henvendelser fra ungdom bør helsestasjon for ungdom være oppmerksomme på mulige bakenforliggende årsaker

Dårlig oral helse kan være et symptom på psykiske plager, omsorgssvikt og overgrep. Den offentlige tannhelsetjenesten spiller en viktig rolle i å avdekke omsorgssvikt og overgrep. Det er vesentlig med et godt samarbeid med hyppig kontakt mellom HFU og tannhelsetjenesten for å fange opp ungdom med et slikt bilde.

Avslutningsvis vil NTF gjenta at tannhelsetjenesten har en viktig oppgave med tobakksforebygging hos ungdom, og dette er også et område der det bør samarbeides med HFU. Tannhelsetjenesten ser pasienter i denne aldersgruppen relativt hyppig, og bruk av både snus og sigaretter vil som oftest gi symptomer som er enkle for tannhelsetjenesten å identifisere.